

Rozhovor s babičkou

T: My bychom vás poprosili o životní příběh od začátku do konce

D: Narodila jsem se v roce 1941 v Otvicích, rodičům, kteří byli také rodáci z Otvic, oba, a v Otvicích jsem vyrůstala až do doby, než jsem se vdala. Když jsem se vdala, tak jsme se odstěhovali s mým bejvalým mužem do Mostu, bydleli jsme tam 14 let, vlastně on tam nebydlel celých 14 let, protože po roce jsme se rozešli, on se odstěhoval zpátky do Otvic a já tam zůstala dál. Potom jsem se tady seznámila s mým mužem, to bylo v roce 1964. Předtím jsem byla na návštěvě u mých příbuzných v Německu u mého strýce z tátovy strany, a když jsem se vrátila, šla z nádraží, tak jako potkali jsme se, ale to jsem ho neznala, protože on měl přítele, kterej pocházel taky z Otvic a ten mě zastavil a odkud jdeš a tyhle ty dotazy, a já jedu z Německa říkal jak se máš a takhle a já normálně a on říkal nešla by jsi někdy někam se podívat nebo posedět a já říkám, tak třeba bych šla, protože jsem ho znala, že jo, no a můj muž byl sebou (*patrně paní chtěla říct „s ním“*) a tímto způsobem jsme se seznámili s mým mužem, protože pak jsme šli v Mostě, to jsem v tom Mostě ještě furt bydlela, tak jsme šli do toho...jak se to jmenuje sakra...patřilo to dráze, to byl jakoby takovej kulturní dům, tam jsme poseděli, tancovalo se tam, tak jsme se seznámili a od té doby jsme... to bylo v roce 1965. A v roce 1966 se potom narodila dcera a do roku 1976 jsme bydleli v tom Mostě a potom, protože mě zemřel tatínek, přišel o nohu, a už se vlastně ani nevrátil z nemocnice a začal pak už trošku mluvit z cesty, no a zůstal v té nemocnici a taky tam i umřel, no a protože maminka na tom zdravotně taky nebyla dobře, tak jsem říkala musíme jí vzít k nám, že jo, ndá se nic dělat, tak jsem žádala přes podnik jsem žádala o větší byt, protože jsme měli jenom jedna dvě a byli jsme na to tři a tenkrát to bylo s těma bytama strašně špatný, a protože jsme neměli žádnou šanci, tak jsem napsala na prezidentskou kancelář. (*přerušeni rozhovoru – nabídka kafe a čaje*) To jednání nebylo pěkný, vyhlídky žádný, tak jsem si říkala, tohle si líbit nenechám a tak jsem napsala na prezidentskou kancelář. A všechno jsem jim tam vylíčila, to bylo ještě když tatínek žil a bez té nohy že jo a maminka špatná, oni potřebují oba dva pomoci, to není jen tak, no a protože tatínek dělal pro republiku dost a i v práci dostával vyznamenání, tak jsem si říkala, když uvidí, že se chce člověk postarat a nechce to nechat na státu, a oni mi tenkrát odpověděli, že se mám znovu obrátit na, tenkrát to byl Městský úřad v Mostě na oddělení pro ty byty a já jsem tam tenkrát za tou paní šla a ona se na mě osočila s tím, že proč jsem to psala na prezidentskou kancelář, a já no protože nikdo neměl snahu nám pomoci, když jsme tu pomoc potřebovali a tatínek si to snad i zasloužil, no ale nelíbilo se jim to a vykážala mě. No ale nakonec jsme ten byt přes podnik dostali, Původně jsme se měli stěhovat do Bečova, tam jsem říkala, že nejdu, to byla hrozná vesnice, no apak se ptali jestli bereme Jirkov, tak jo, ale chtěli nás nastěhovat do přízemí a to jsem taky nechtěla, a ta paní mi říkala, že to myslí kvůli mamince a já nechtěla, tak ve třetím patře, a já že i kdybysme měli nosit maminku na zádech, tak nakonec nám dali byt ve třetím patře a bydlíme tady od roku 76, v srpnu 76 jsme se sem stěhovali. Teď je to 40 let. No a mezitím dorůstala Olinka, pak si našla přítele, vdala se, má dvě děti, no a tak žijeme celkem, docela normálně no.

T: Mohla byste říct něco o svých rodičích?

D: Rodiče, to bylo šťastný manželství, vydrželi až do konce spolu. Horší byla ta doba v pětáctýřicátým roce, protože my jsme česky neuměli nikdo, protože máme německou národnost no a já jsem se musela začít učit, protože jsem ve 47. Začala chodit do první třídy a neuměla jsem ani slovo, takže to domlouvání s dětma bylo takový všelijaký, protože se to člověk musel všechno naučit, no a horší bylo, že mého tatínka na začátku roku 46 sebrali,

prostě určitéj počet lidí, kterej se nachomejtnul někde a odvedli je, a to byl tenkrát tzv. transport smrti a ten ved z Chomutova přes všechny tady ty kopce a vesnice až do Staliňáku, tak se to tenkrát jmenovalo, Stalinovy závody, no a tam byl 14 měsíců zavřenej ještě s dalšíma že jo, a vím, že prožívali strašný peklo, to si nepřejte..., já když jsem to jako malá holka poslouchala, protože tatínek to vyprávěl, tak jsem měla takovýhle uši, protože jsem si říkala, to snad ani není možný jak se tam zacházelo...oni tam s těma lidma zacházeli hrozně, oni je tloukli, tatínek si z toho odnesl následky taky, protože oni museli běžet dokola po tom velkým place tam a vždycky jak běželi, tak oni je mlátili s těma gumovejma pendrekama a taky rukou jim dávali, no a muj tatínek, jak ho nějak z tý dálky vzali, tak mu pochroumali bubínek, měl od tý doby pořád hučení v tom uchu, lámali jim prsty a do těch ran co byly jim sypali sůl, to je pravda, to není lež. No a tam byl těch 14 měsíců, a po těch 14ti měsících, to taky nikdy nezapomenu, my jsme tam za nim chtěli chodit, maminka za nim chodila každěj tejděn, jenže v tý době to bylo strašně špatný, protože když byla Němka a přišel průvodčí, tak na další stanici jí vyhodili, ale ne jenom jí i tu paní, která tam měla muže, byla taky z Otvic, no a nechali jí, no a co teď že jo, tak se taky stalo, že šli z Vrskvaně do Stalinových závodů pěšky, no a já jsem s ní byla jenom jednou, protože, když jsem chtěla mluvit s tatínkem, tak oni to nedovolovali, tam byl ten ostnatej drát a pořád kolem chodili, no a já jednou volala na tatínka, tatínku! A teď jsem viděla, jak mu tečou slzy..mě ještě dneska z toho není dobře (*trochu se paní chvěje hlas*) a hlavu takhle svěsil dolu a šmytec jo, a pak přišel ten, takový ty...no taky zase s pendrekama a začal na něj řvát, tak maminka říkala: prosím tě buď zticha nebo tátu zbijou (*paní pláče, ale snaží se dál povídat*) no a maminka tam chodila dál za ním, ale pak se taky stalo, že šla pěšky, protože jí vyhodili, a to byla zima a začalo tát, ten sníh všechno rozbředlo a ona potom šla z toho Staliňáku až do Otvic pěšky a to je vzdálenost hrozná, no a přišla domů, a měla ty boty, jenom ten vršek kolem kotníků a ten spodek celej jí upad, přišla druhej den ráno, měla hrozně oteklý nohy, ty chodidla, skoro nemohla chodit, úplně vohnutá chodila, no ale dalo se to dohromady, potom tatínka po těch 14ti měsících pustili a to si taky pamatuju, to jako dali vědět, že je budou propuštět a já jsem na něj čekala od rána ve vkně, u babičky jsme bydleli, oni tam měli baráček a já jsem seděla ve vkně a čekala jsem na tátu a najednou jsem viděla jak šel, kolem poledne z toho rohu a on samozřejmě mě viděl v tom vkně, protože jsem na něj volala a on vyháknul to okno, vzal mě do náručí a to bylo hrozný... to nikdo nepochopí, kdo to nezažil...(*paní se rozplakala*) ..pořád jsme slyšeli, že jsme německý svině... to bylo hrozný...a tatínek byl doma asi tejděn a to víte děti jsou děti, ty se třeba i poperou, no a já jsem tam byla s takovou nákou a prostě jsme se tak trošku prali a představte si, že ty rodiče šli na Výbor a řekli, že můj táta řekl, že jsou český svině, muj táta vůbec venku nebyl, ten byl rád, že vůbec je doma a tenkrát maminka se strašně rozčílila a říkala: já už toho mám opravdu dost, nikomu jsme v životě nic neudělali a teď takovýhle trápení a tak tam vběhla a říkala, že tohle ne, že ho pro nic za nic zavřeli, opravdu pro nic, on nebyl politicky aktivní, on znal jenom práci, nic jinýho, a to ho chcete znova dostat do kriminálu? Tak z toho nic neudělali, zůstalo to tak, jak bylo, no ale bylo to hrozně špatný, no a jednou v Chomutově, to už jsem chodila do školy a uměla jsem česky a to jsme byli nakoupit na náměstí v mléčným baru a maminka ještě neuměla nic, takže když něco, tak já jsem to překládala, a byl tam takovej mladej člověk, tomu mohlo bejt tak 30 let, a maminka se snažila jí rozumět a najednou ten chlap, proč s ní nemluví česky? No ta paní to ještě neumí, tak s ní mluvím tak, abysme se nějak domluvily, a on říkal: my jsme za Německa taky museli umět německy! A já jsem to mamince řekla, že máš mluvit česky a to jsem se teda divila, co udělala, on už jako odcházel, byl u dveří a ona přiskočila k němu, otočila ho, chytla ho za tu kravatu a řekla, teda německy: ty smrkáči, co si to dovoluješ mě tohleto říkat, my jsme nikomu nic neudělali, tak proč se takhle chováš!? No on koukal, byl z toho celej vyjevenej a už neřek ani slovo, takže to byly taky zážitky nedobrý, nedobrý v tý době, po tom 45. Byla tam strašná nenávist vůči těm Němcům, ale my jsme furt nemohli pochopit proč, je pravda,

oni dělali zvěrstva, to si nebudeme nic povídat že jo, to je jasný, ale proč to maj odnášet lidi nevinný, který s tím nemaj absolutně co dělat, takže z kraje se nám v těch Otvicích dobře nežilo, to je pravda, ale pak se to časem, třeba rokama tak nějak urovnávalo a pak už nebyl žádný problém ale po tom 45. to bylo strašně vošklivý, opravdu hrozně vošklivý to bylo.

T: A vaši rodiče co měli za povolání?

D: Maminka byla švadlena a tatínek dělal na šachtě, stavěl koleje, kolejař byl, a i přesto, že nějak moc česky neuměl, ale protože byl v tomhle jednička, tak ho udělali parťákem, měl celou partu na starosti a když se na šachtě stavěli ty, jak se tomu říká... křižovatky, tak to dělal speciálně můj tatínek s jeho partou, takže on byl oblíbený, a lidi, když šel do důchodu, tak na něj strašně vzpomínali, jak se má a jestli ještě žije, a že tatínek nesedí doma, nesedí máte pravdu, on nevydržel, skutečně to byl člověk, kterej neuměl žít bez práce, byl neuvěřitelně pracovitej, když tak dělal pro Výbor, nebo zase pro Státní statek, opravdu on furt jenom dělal ten člověk, on byl hrozně na práci.

T: A ty Otvice to byla německá vesnice nebo smíšená?

D: Byla to německá vesnice, ale bylo tam taky pár rodin českých, a to jsem ještě neřekla, jak se tatínek vracel po té silnici, než došel k tomu baráku, tak potkal nějakýho pana Kutnera a ten říkal: Franto zaplat' pámbu, že už jsi doma, řekni mi proč tebe dali do toho, no já taky nevím, já jsem se nikde neangažoval, já jsem neznal nic jinýho než práci a rodinu, ale takových lidí tam bylo hodně, a pak se potkal s mým strejdou, to byl tatínkův švagr z máminčiny strany, to byl její bratr a ten mu řekl: ty už seš taky doma?, příbuznej, že jo, a cizí Čech řekne: zaplat' pámbu, že už jsi doma, za co si tam byl, a švagr řekne: ty už seš doma? Jako kdyby tam měl ještě zůstat. Maminka mu to nemohla zapomenout. No a pak v tom 46. Jsme bydleli u babičky, byl to přízemní baráček, 2x kuchyň a pokoj, tenkrát to tak bylo, no a přišli a všechno nám vzali, veškerý nábytek, všechno co bylo, všechno nám vzali, takže když se tatínek vrátil, já jsem ležela na starým otomanu, kterej byl vypodloženej cihlama a moji rodiče leželi vedle mě na zemi. A my jsme měli tak krásnej nábytek, protože tatínek fíral, už od mládí fíral od 16ti let a vydělával docela slušný peníze a on tohle všechno zařizoval, maminka měla výbavu, ale co se týče nábytku, to všechno on kupoval ze svých peněz, takže měli skutečně krásně zařízený byt a všechno bylo pryč, doslova všechno, jediný co maminka stačila zachránit, protože oni jí řekli, že to tam musí zůstat tak, jak je, že nesmí nic zmizet, a maminka vytrhla ten klíč, když odešli a zachránila aspoň to prádlo, jinak bysme neměli vůbec nic, no a začalo se znova, tatínek, to nebudete věřit, dělal čtyři šichty za sebou, ranní, odpolední, noční, ranní, já jsem furt musela běhat na Výbor a vždycky volali na šachtu, maminka měla strach, jestli se něco nestalo, protože v té době se ještě fíralo, ještě nebyla povrchová šachta, takže jo všechno je v pořádku, on tam zůstává, protože se začalo všechno budovat od začátku, že jo, takže jsem furt běhala, on třeba pět šicht za sebou, vůbec nespál, to bylo hrozný, a maminka říkala, to je hrozný, to nemůže vydržet, ale on byl hrozně pracovitej člověk, vlastně jednou se ho někdo ptal: Franto nemáš ty takovou zášť vůči českýmu národu, že se k toě zachovali takhle pro nic za nic, že jsi nikomu neublížil, a on říkal: ne to já neznám, já už jsem to zapomněl, já vím, že mi bylo ukřivděno, a těch ran co můj tatínek dostal, přišel domu a to byl koncentračník, ten byl tak hubenej, že to bylo jako když ho pustí z koncentráku, jedno jejich celodenní jídlo byla jedna lžice jakoby polívky a v tom plaval jeden hrášek, říkal to bylo naše celý jídlo, a on tam byl na tom Staliňáku už tak špatně, že už nemoh tam po schodech, že lez po kolenou a tahal se rukama za to zábradlí, aby vůbec mohl po těch schodech, a tohle potkalo spoustu lidí, jenom jedna lžice vody a v tom jeden hrášek a přitom museli 12 hodin dělat, no ale přežil to, ale přišel domu teda hrozně, hrozně, ale nikdy neměl

žádnou zášť, jakoby někdo řekl já je nenávídím, ublížili mi, ne, on ne, skutečně ne, on říkal ne já žádnou zášť nemám, oni za to taky nemůžou, a i Češi ho měli rádi, říkali váš tatínek to je prima chlap, on dělal pro ten stát docela dost bych řekla, fakt.

T: Předpokládalo se teda, že půjde rodina na odsun?

D: Jo, byli na listině na odsun, jenže to zase právě ta šachta, nedali svolení, protože věděi, že v tomhle oboru je dobrej, tak ho nepustili, no a maminka potom říkala, možná by pro nás bylo lepší, kdyby nás odsunuli, ale bohužel, šachta řekla, že ho nepustěj v žádným případě, protože to musela dát souhlas taky ta práce.

T: A majetek byl zkonfiskovaný?

D: Přesně tak, rodiče přišli o nábytek a babička o barák i pole a ty šli jako antifašisti, to znamená, že si mohli vzít 50 kilo na osobu s sebou a oni je odsunuli a to bylo myslím v 47., ale oni se dostali na východ, do východního Německa a muj dědeček, ten to tam přežil chudák akorát dva roky, a to babička psala, že je to s ním hrozný, ono mu bylo totiž 81 když je odsunuli a babičce 71, a ona psala, že celou noc chodil po bytě, on se s tím nemohl vyrovnat, že ho vyhnali, dřív taky existovali půjčky na stavby, oni taky byli zadlužený, ale pak už to měli splacený, a tím, že je vyhnali ze všeho, co si těžko nabyli od mládí, tak on to prostě neunes a když potom zemřel, tak babička se ptala doktora a ten řekl já vám to řeknu jak to je, on nezemřel na stáří, on zemřel steskem, to tělo to prostě nezpracovalo, že ho v tomhle věku vyhnali, babička ještě žila nějaký rok, ona říkala, já jsem se s tím vyrovnala, co jinýho nám zbyde, nenaděláme nic, ta to brala je to tak, sice nám bylo ukřivděno, musíme se s tím vyrovnat, ale děda ne, ten se s tím nevyrovnal.

T: A babička zůstala v NDR?

D: Ano ta tam zemřela, oni vlastně i všichni tatínkovy i maminčiny sourozenci, všichni byli v Německu.

T: A jenom v NDR nebo i na západě?

D: I na západě, ale tam byli spíš tátovo.

T: A tahle babička a dědeček, ti byli od maminky?

D: Ano, ti byli všichni, kromě toho jednoho Josefa, kterej tady zůstal taky, tak všichni byli na východě, ti všichni byli odsunutí tam.

T: Takže oba rodiče byli Němci?

D: Jo.

T: A ten dům, v kterém jste bydleli?

D: To byli maminčiny rodiče, tam se všichni narodili.

T: A jak jste byli v kontaktu s tou babičkou?

D: No jenom písemně, až pak v roce 60 směla maminka za ní jet, dostala povolení a to bylo jednou jedenkrát a od té doby ji pak už neviděla. Ze začátku to taky nešlo jednoduše, to taky bylo dost přísný.

T: A to dopisování, to bylo běžný?

D: To jo, psát si mohly, to nebyl problém. Já když na to vzpomínám, tak mi není dobře, já jsem jednou četla v Chomutovském nástupu článek, kdy tam jeden redaktor psal o té situaci, jak se Němci zachovali a tak a mě to hrozně rozčílilo, já vím, že Němci nedělali všechno dobře, ale on nepřipustil, jak to bylo obráceně, taky na druhý straně a tak jsem napsala čtyřstránkový dopis do té redakce, že bych si s ním ráda promluvila o té situaci, jak to bylo, aby taky věděl tu druhou stranu a neozvali se. Asi si to moc dobře uvědomoval co asi by ho čekalo.

T: A tatínek nemusel narukovat do války?

D: Ne, ne on byl sprostěnej, muj tatínek byl z osmi dětí a jeho táta zemřel na tyfus v 1: světový válce jako voják a tatínek od 16ti let fářal v Chomutově na šachtě, ta se jmenovala Žižka, to bylo za Německa a bylo to zakázaný, protože do šachty nikdo nesměl do osmnácti let, ale protože babička byla s těma dětma sama a tomu nejmladšímu byli asi dva roky, tak šla na tu šachtu a prosila, jestli by ho nemohli zaměstnat, takže muj tatínek od 16ti let fářal v podzemí a rubal uhlí, a babičce řekli, dobře my to s ním zkusíme, ale upozorňujeme vás, jestli se neosvědčí, tak ho propustíme a ona tam potom jela a ptala se, jak jsou s ním spokojený a oni řekli, e to je strašně pracovitej kluk, a on se zaručil babičce, že vychová všechny sourozence, že bude jako živitel, dokud ten nejmladší nepujde na vojnu a to taky dodržel, teď vám něco řeknu, můj tatínek začal s maminkou chodit, když jí bylo 19, a kvůli tomu, že se mamince zaručil, že je bude živit a děti vychová, tak s maminkou chodil 16 let, a po 16ti letech to byl taky gól, říkal mamince chodíme spolu 16 let, měli bychom se taky už vzít a víte, co ona mu na to řekla? Já si to ještě rozmyslim! Ona mi to vyprávěla a on říkal: já jsem fakt myslel, že jí bouchnu, když mi tohle řekla (*smích*). Když se to tak vezme, tak on ani to dětství neměl krásný v tomhle případě, když se to tak vezme. Furt dřina, dřina a zase dřina.

T: A jaký byl ročník?

D: Tatínek 1902 rozenej a maminka 1903.

T: A jak se jmenoval příjmením?

D: Mann, jako Tomáš to tam má, říkal po dědečkovi (*smích*) to je taky případ ten náš Tomáš, to je hrozný (*smích*), ale on to všechno zjišťoval všechny ty kořeny až do já nevím jakýho století a pak říkal, že už se to nedalo dohledat, ale ze strany mýho muže, jeho táta byl Rus, on se tam i narodil a pak ve 14i letech odtamtud utekl nebo co, ale zas podle jména, mě to připadá spíš jak polský jméno, on říkal kolem Minsku, že se narodil, to je Bělorusko dneska.

T: Takže tatínek nenarukoval?

D: Ne, protože byl pořád na té šachtě, nepustili ho, byl tam až do důchodu a on šel v 55 letech protože fářal a měl odpracovaný roky v podzemí.

T: A do toho Staliňáku ho odvezli na práci, nebo to byl ten Pochod?

D: To byl ten Pochod smrti, a taky říkal, že když je tam vedli, to byl strašný houf lidí, to byli starý dědečkové ty taky sebrali, oni to nezvládali, umírali po cestě, když viděli, že nemůže, tak ho hodili do strouhy a zastřelili ho, on o tom nechtěl ani mluvit.

T: Ale vám to vyprávěl?

D: Ano, vyprávěl, přišli nějaký příbuzný a jim to řekl, a já seděla na otomaně a měla jsem uši jak král Lávra, to člověk špicuje a říkáte si, to snad ani není možný, tak mě toho táty bylo strašně líto, vždyť on si tohleto vůbec nezasloužil, za co? Proč? Ale i ten Kutner mu říkal, byl jsi asi v nesprávnou dobu na nesprávném místě, prostě oni ty lidi sbalili, kdo se jim nachomejtnul.

T: Takže oni ho sebrali na ulici, nepřišli pro něj?

D: Ne, na ulici a pak je shromažďovali na nějakým Ján...

T: Jan platz

D: Jo jo a tam to začalo, tam už je začali mydlit.

T: A pak šli po těch vesnicích a brali další.

D: Tak, takhle to bylo. Maminka to taky těžce nesla, říkala, ten náš táta si to nezasloužil, za tu celou dřinu, už od mládí, to nebylo žádný mládí, když už od 16ti musel dřít jako mezek, aby ta rodina vůbec přežila, tak on se staral a nakonec ještě tohleto, to zdraví je zničený, těch 14 měsíců mu dalo fakt zabrat, ale dostal se z toho, lidi mu říkali Franto ty se dožiješ vysokýho věku, protože jeho maminka zemřela, když jí bylo 93, nedožil měsíc mu chyběl do 74 let, ale on si to možná zavinił i sám, on byl strašnej kuřák, on vykouřil každej den 50 cigaret, maminka kupovala stovku cigaret obden a tenkrát byli ty Partyzánky, Lípy, a ona mu říkala nekuř tolik a on, no jo cigarety mi zakazuješ, ale práci ne, a ona, ale ty sám chceš chodit, já tě nenutím, no on to vždycky obrátil takhle. No a potom cévy a to byl konec s těma cévama. Začla mu černat noha, začalo to od malíčku a postupovalo to, no tak mu amputovali nohu pod kolenem (následuje hovor o problémech s nohou, chtěli amputovat pak nad kolenem atd. nakonec se toho nedožil, mluvil z cesty) To si nezasloužil. Maminka ta ho přežila o necelých 6 let, tý nebylo 79 let. Ta zase dostala slabší mrtvičku a pak už nevstala, ležela. A ležela v LDN dva roky (následuje hovor o problémech v práci, když jí navštěvovala).

T: A vy jste vychodila základní školu...

D: Ano a pak tady na Jirkově do tý...dneska tomu říkají střední škola, ale to není a tím jsem skončila, já jsem chtěla jít na kadeřnici, ale to mi rodiče nedovolili, že bych musela být na internátě a tatínek měl strach, že by jako nebyl dohled nade mnou a on byl na mě hrozně fixovanej a vždycky ne, ne já tě chci mít pod dozorem. Tak jsem šla do práce, do Chomutova do solnýho průmyslu atam se balila sůl u automatů, taky se tam sáčkoval čaj, dělaly se tam psí keksy a já jsem dělala u tý soli, tam se sáčkovalo, taky to nebylo lehký, tam jsem dělala na směny jako 14ti letá, ale potom to zrušili, ž se tam dělali jen ty psí keksy, my jsme tam dělaly tři holky z Otvic, celý solný průmysl se přestěhoval do Olomouce a pak tatínek vyjednal na šachtě, že jsem dělala u zeměměřičů a v roce 1957 nás převedli na Báňský stavby a tam jsem byla až do důchodu.

T: A doma jste mluvili německy a nějakým dialektem?

D: Ano chomutovský dialekt, to je něco podobného jako Bavoráci.

T: A jak jste se naučila česky?

D: To jsem se naučila od těch dětí, na vesnici, během krátký doby, úplně parádně, akorát tu první třídu jsem musela opakovat, jako většina těchle dětí, a když jsem byla ve třetí třídě, tak nás tam zkoušeli a paní učitelka říkala, vy byste si měli vzít příklad od těchle německých dětí, ty chyby nedělej, a to byla pravda, a do dneška mi čeština nedělá problémy s pravopisem, já kolikrát když vidím, když něco čtete a teď vidíte ty y a i, nebo objednávka, oni tam napíší e s háčkem místo je, tak říkám proboha ty děti snad nechodily do školy, to není možný, tak to bylo celkem dobrý, naši se se mnou nemohli učit, protože neuměli, ale dopadalo to celkem dobře. Tak ten první rok, chvílku to trvá než se něco naučíte, ale pak už to bylo úplně perfektní.

T: A na tu paní učitelku si vzpomínáte, jak zacházela s děčkama?

D: No to bylo taky zajímavý, mě ta učitelka přišla jako kachní máma, ty děti se vždycky kolem ní shromažďovali, jako by se s ní chtěli mazlit a když my jsme tam přišli, tak německy s náma nechtěla, ne že by to přímo řekla, ale bylo to vidět, že jakoby o nás nestojí, aby jsme se k ní takhle přitulili, to ona nechtěla, to nám dávala docela najevo. Byla to taková doba po tý válce, to ještě byla taková zloba v těch lidech.

T: Jak dlouho jste to takhle cítila?

D: No to těžko vám řeknu.. tak když jsem chodila do té třetí, čtvrtý třídy, tak už to šlo, když jsem opakovala tu první třídu a pak ještě druhou, ale potom už to šlo, už si zvykali a my taky samozřejmě.

T: A kolik rodin Němců v Otvicích zůstalo?

D: Tam jich bylo strašně hodně, pak v 50. letech se hodně lidí vystěhovalo, zažádali si o vystěhování.

T: Jako takovéto dodatečné?

D: No, no, oni museli žádat, a to trvalo dlouho, některý rodiny žádali několikrát, oni je nepustili, až pak, když viděli, že nedaj pokoj, že furt obnovujou ty žádosti, tak pak je pustili a muj tatínek měl kamaráda, kterej s ním dělal na šachtě, ale on byl vyučenej řezník a vždycky chodil po těch vesnicích a zabíjel, zabijačky a on bydlel v Chomutově a on občas k nám zašel a přines jitrničku nebo polívku a ten tenkrát taky desetkrát žádal, desetkrát a až po desátý mu to povolení dali a říkal tátovi: Franto zažádejte si taky, máš holku, pro ní bude lepší v Německu a táta říkal ne, já jsem se tady narodil a tady umřu. Nechtěl, on říkal já bych si nezvyk, on byl takovej patriot, on říkal já nemůžu nikam jít, maminka by bejvala šla, ale on ne.

T: A ti sourozenci byli všichni vysídlení na západ na východ, jak jste udržovali kontakt?

D: No jediné písemnej, na západ, to nepripadalo v úvahu a ti čo boli na západě ani nemohli jet na východ, pretože oni jim to nepovolili, nebylo jim to umožněno ze strany východu, západu to bylo jedno. Ale východňáci nechteli, aby se setkali. Muj bratranec se setkal s druhým bratranecem, čo byl jeho brácha, se setkali u nás, aby se mohli vidět, v době za komunistů, protože východňáci sem mohli jezdit, to nebyl problém, západáci taky, ale nesměl to nikdo vědět, a oni se tady u nás sešli po tolika letech.

T: V kterém to bylo roce?

D: No to se mě ptejte, to už je strašně hodně roků, já fakt nevim, to bych si vymejšlela. A bratranec mi říkal, hele já jsem se domluvil s tím, že sem přijedou a já no snad se nic nebude dít proboha, je to už dlouho po válce, takže se tady pak setkali, hodně let se neviděli. Ten bratranec čo byl na západě, ten byl taky z východu, ten byl taky z matčiny strany, syn její sestry, ale ten taky furt chtěl na západ, ale oni mu to neumožnili, a on furt votravoval a psal a já nevím čo všechno. Oni ho pak zavřeli a ono to ještě potom bylo vidět, voni mu pálili cigaretu o ruce.

T: A zčeho jste měla strach, když jste říkala: snad se nic nestane?

D: No to víte, to bylo za komunistů, já jsem taky byla na západě u strýce z matčiny strany, a to nás upozorňovali, nesmíte se s nikým sejít, kdo odsud emigroval, hlídejte si dceru, protože se může stát, že vám jí unesou, to říkali na úřadech a mému mužovi na vojenský správě, protože musel mít povolení z vojenský správy v tý době a tam mu to taky řekli. A když jsme přijeli domu, tak jsme museli dát potvrzení na Závod, že jsme se tam s nikým nesetkali, což pravda nebyla, protože my jsme se tam setkali že jo, s lidma, který v 69. zdrhli. Setkali jsme se, byli jsme i u nich, přes noc jsme tam byli. Musela jste lhát, čo jinýho, tak z toho jsem měla trochu obavy, nevíte kdo vás sleduje, tak abysme z toho neměli nějakej problém, kvůli takový blbosti, když se to tak vezme, ale naštěstí nic se nedělo.

T: Když jste se setkala s manželem v roce 1964, to jste jela z Německa, to jste tam byla poprvé?

D: Ano, to jsem tam byla poprvé, protože v tý době, muj strejda Josef, to byl tatínka nejmladší bratr, ten tady byl na návštěvě právě s tou babičkou, protože oni se od tý doby neviděli, od toho odsunu, oni byli jedni z prvních, který museli pryč, no a babička chtěla toho svého milovanýho Frantu vidět, byla na něj fixovaná, ona sama už jet nemohla ona byla ročník 1878, takže v 64. už to byla stará paní, tak jí strejda dělal doprovod. To nebyl problém tam odsud jet sem, tady se museli hlásit, tenkrát se ty lidi museli hlásit, že přijeli ze západu, na SNB, a muj táta se sebral a jel na ně čekat do Chebu, a říkal představ si, babička říkala: to je náš Franta, já ho poznala s tou jeho cigaretou, jak jí drží, takže ona už z toho vagonu viděla, že to je muj táta, takže to se po tolika letech poprvé viděli v tom 64. Ona už byla stará, ona ovdověla, když jí bylo 34 let. No a strejda tenkrát říkal, přijed', no a já že nevím, to musel být tehdy devizovej příslib, no ale přesto jsem to zkusila a naštěstí mi to povolili, takže jsem tam v 64 v září jela a v říjnu jsem se vracela a koupili mi tam kožich, umělej kožich, ale ten vám byl nádhernej! No a teď ty celníci, oni všechno kontrolovali, tak jsem si řekla, že si ho oblíknu, sice byl říjen, budou si myslet, že jsem nějaká šáhlá, ale tak jsem si ho oblíkla a oni přišli a neřekli vůbec nic, koukali do toho kufru a tam zas tak nic nebylo, tenkrát letěli šušťáky, nikde tady nebyly, tak jsem si přivezla šušťák, bylo to tam fajn, strejda tam měl navíc vinici, tak jsme tam byli, stříhali jsme tam ty hrozny, bylo to pěkný tam, to je kraj blízko francouzských hranic, bydleli asi 10 km od Badenu. ((následuje rozhovor o kožichu, že

ho pak prodala kadeřnici a tenkrát tam stál 151 marek, a že tam byla v prodejně a měli tam punčochový kalhoty třech barev, nahoře tmavý, pak světlejší a dole úplně světlý, to byla rarita a stály v tuhle dobu 5 marek, to byla rarita a já jsem si je koupila)

T: Jenom jednou jste tam byla?

D: Jenom jednou jako svobodná a potom jsme tam jeli s mým mužem jinam, to bylo zase k příbuzným z matčiny strany, strejda Antonín, ten bydlel taky na západě, my jsme tady žádali o devizovej příslib, a když už jsme žádali potřetí nebo počtvrtý, tak jsem říkala: už toho mám plný kecky, protože furt tady budeme žebrot o nějaký devizovej příslib, tady děláte, já tam zůstat nechci, no ale na čele to napsaný nemáte, a já byla rozhodnutá, jestli nám ten devizák nedaj, tak já fakt pujdu na ředitele té banky, že chci znát důvody, no a zrovna nám přišlo, že nám daj ten devizovej příslib a to jsem se divila, že nám ho dali celý rodině, což většinou nedělali, vždycky jeden tady musel zůstat, právě kvůli tomu, aby lidi neutíkali, a když jsem se vraceli, tak jsme byli napakovaný a strejda nám dal úplně nový koberec, no a jak jsme přijeli v Chebu na hranice, tak samozřejmě musíte kufr všecko otevřít a ten celník říkal: ukažte tohle, tak táta to vyndal, a on pak říkal: no nenechte si tady něco! Abyste tady něco nenechali!, takovýmhle způsobem, jsem si myslela, ty si trhni taky kramflekem, takhle oni s lidma jednali, hrozný, hrozný. Ale nechtěli nic, žádný clo, nechali to projít, to bylo ve 82. roce.

T: Přemýšleli jste o emigraci?

D: Můj muž chtěl, do toho takzvaného pásma nikoho, mezi Německem a Českou republikou a říkal holky můžete si to ještě rozmyslet, můžeme se vrátit a naše Olí říkala: já nikam zpátky nejdu, já chci zpátky do Česka, já jsem si říkala holka by si tam zvykla, bylo jí 16 let, ale byla to pubert'áčka, to už jsou takový ty známosti, znáte to, chtěla domu, ale můj muž by tam bejval zůstal, protože jsem tam měla sestřenicu a ten její muž dělal v lesním závodu nějakýho technika a on tenkrát říkal: ty kdyby jsi u nás dělala, on byl bagrák, ty by sis vydělala krásný peníze, no ale co můžete dělat, když jsme věděli, ona by tam nechtěla zůstat a aby se to dělalo přes moc, když to dítě nechce, to jsem nechtěla a pozděj jí říkal? Vidíš, mohli jsme tam bejt a mohla jsi mít tohle a tohle, no dělal si z toho srandu.

T: A když k vám za socialismu přijížděli ti příbuzní?

D: No tak k nám ze západu přijížděl jenom ten strejda z tátovy strany a z východu, mimo těch dvou bratranců, nikdo.

T: A proč?

D: Já nevím, my jsme tam byli u toho bratrance, jak byl tady, v rodině, ale to jsme tam byli taky jenom jednou. Když to tak vezmete, my jsme se rozešli jako malý děti, my jsme se vůbec neznali.

T: Ale ti rodiče...

D: No dobře, ale to byl jen čistě dopisovej kontakt.

T: Máte ještě nějaký dopisy?

D: Ne, nemám, to se automaticky vyhazovalo. Já jsem měla sestřenice, bratrance, ale já je vlastně ani neznám, když se to tak vezme.

T: A ty tety a strejdivé, jak jste to vnímala, že tu najednou nejsou?

D: Tak rodiče mi to vysvětlili, že to je po tý válce, že byli odsunutý, tak to tak člověk bral, jako dítě nad tím zas tolik nepřemýšlíte, mě byli čtyři roky. A taky jsem zažila, že tady projížděli Rusové v 45. a oni se nakvartýrovali, jak bydleli rodiče, tak vedle byla nějaká místnost a tu oni si zabrali a tam byl jeden oficír a on měl asi hodně rád děti a máma měla strach, protože oni ti Rusové docela dost znásilňovali ženský a on furt chtěl, abych si k němu sedla na klín a já jsem se bála, a on říkal mamince, aby se nebála, že má děti rád, ale nemohla mě za živýho boha dostat, abych k němu šla, ale ne. Ale po nich jsem měla taky následky, oni tam nechali rozházený nějaký flaštičky, nějaký léky nebo co to bylo, a já jako malá, blbá holka jsem to vzala a do pusy a to si nepřejte vědět, jak jsem skončila, já jsem tohle všechno měla jeden velký bolák, to byla úplná krusta, tak k doktorovi (následuje hovor o masti, která pálila, pak nová mast, maminka jí musela udělat masku na obličej, kterou namazala mastí, vůbec nemohla chodit ven, ale pomohlo to)

T: Jak probíhal život v Otvicích dál, když tam přišli noví obyvatelé? Byli tam nějaký skupiny, které se přátelily?

D: Ne, tam že by se nějak scházeli to tam neexistovalo, když tk chlapi v hospodě na pivě, ale jinak jako ne, že by byly nějaký problémy mezi českým a německým národem, to nebylo, pak už to bylo bez problémů, vůbec jste nepoznala, že by tam byla nějaká nevraživost.

T: Jako třeba 50. léta nebo později?

D: No později potom, po té padesátce, 52, 53, po tom už trochu, už to začalo bejt dobrý.

T: A jak to bylo s tím domem? Vy jste přišli o svůj dům a bydleli jste u své babičky?

D: Ne, my jsme neměli svůj dům, my jsme bydleli v pronájmu, ale poválce jsme museli odsud ven a bydleli jsme u té babičky, ve 47 jsme tam ještě byli u babičky, než je odsunuli a pak nám přidělili byt jedna jedna ve vesnici a ten dům zabrali.

T: A co vztahy s těma Čechama, kteří vám to vzali?

D: No s těma, kteří nám vzali ten nábytek, tak jedna rodina, co jim zůstala ta ložnice, tak bydleli v tom baráku po babičce a dědovi a oni bydleli na jedné straně a my na druhé a my jsme pak museli ven, no a naše maminka byla dost háklivá n pořádek a na všechno a můj děda, než vypukla válka, tak se domluvili s babičkou, že obnověj střechu a nakoupili taška a ty byly naskládány v zahrádce, no apk došlo k tomu, k čemu došlo, střecha už se neudělala a ty tašky tam zůstaly, no a ta paní vytáhla matrace na ty tašky, a taky tam měli slepice a ty dělaly všude i na ty tašky, a ty matrace na to pokládala a moje máma to viděla, jak to bylo od těch slepičinců, tak jí tekly slzy, já to vidím jako dneska, stála u okna, to bylo začátkem jara, ještě byl trochu sníh a ona stála a takhle jí tekly slzy, když to viděla, a říkala. Podívej, co dělá, já jsem si to tak chránila a ona to dává, řekla s prominutím, na ty ho.., Úplně to vidím jako dneska, ona z toho bylo úplně nešťastná. Oni s tím zacházeli hrozně, přišli k tomu lacino, to byl nábytek od truhláře ručně dělanej, to byl nádhernej nábytek. To byly pouze dvě ložnice ve vesnici od tohohle truhláře. To byl místní truhlář, strašně šikovnej, Němec. A moji rodiče

neměli kuchyň, oni měli spíš, jak bych to řekla, obývací kuchyň a to byl tenkrát takovej gauč, plyšový to bylo, vysoký, rozkládací stůl, který byl pro 12 lidí, bylo to nádherný. A když to odvezli, já myslela, že maminka přijde o život, protože táta se na to dřel a pak vám to seberou a nemáte nic. Oni neměli vůbec nic, oni museli začít doslova od začátku.

T: A s touhle rodinou zdravili jste se na ulici?

D: My jsme pak museli odsud pryč, a to už jsme je nevidali. Ale pamatuju si, že ten jak nám sebral tu obývací kuchyň, to byl nějakej Nováček a ten bydlel v tzv. Nový ulici, tam taky zabral barák amozřejmě, a já si pamatuju, jak to odváželi, maminka řekla, aby je pámbu potrestal za to, co dělaj, že obyčejnejm lidem berou věci, a představte si, měli holku a ve 14ti letech jim zemřela. A máma říkala: vidíš, pámbuh je potrestal, za to, co udělali, No a zabrali německej hrob a tam ta holka byla pohřbená a natáhli na to závoj. Moc roků neuběhlo a ona jim zemřela. Co se jí stalo nevím, vim, že jí bylo 14 let. Boží mlýny melou pomalu, ale jistě, říkala máma, ta se s tím nemohla vyrovnat. My jsme nikomu v životě nic neudělali, nikdo z rodiny, a teď na to doplácíme kvůli tomu, že někde nějakej Hitler, dělají takový svinstva, zvěrstva, to my víme, jenže co obyčejnej člověk proti nim může dělat, že jo.

T: V Otvicích byla židovská komunita?

D: Ne. Tam přišli Židi, dva, nějakej Neumann se jmenoval, ale ty tam byli krátkou dobu, oni tam taky zabrali zemědělskou usedlost a maminka jim pomáhala na poli, ale to byl rok, nanejvýš dva a byli pryč. To byli jediní, který tam byli, ale ti přišli v tom 45. Nebo po, přesně nevím. A pak tam měli postavenej takovej ten, a pak se u toho modlili, a to jsem taky viděla, a to se k nim nesmělo jít, jako do té místnosti, kde se oni modlili, ale jednou jsem tam vtrhla jako malá holka, ale nic se jako nedělo.

T: A když přijeli ti vaši příbuzní na návštěvu...

D: Myslíte babičku se strejdou? Byli jenom jednou, ale moment, pak přijel strejda s rodinou, když tatínek zemřel.

T: To byla větší rodinná sešlost?

D: Ne, nebyla, jenom strýc a z východu přijel nějakej z tátovy strany sestry manžel, ten se jmenoval Baloun, tak ten taky přišel a to bylo všechno.

T: A jak ty návštěvy probíhaly?

D: No nic, oni furt seděli doma, protože se nemohli nabažit, že se tak dlouho neviděli, akorát jednou jsem šla s tím strejdou na zábavu a to bylo všechno, pak jenom pořád povídali a povídali.

T: No a o čem povídali?

D: No to já jsem u toho nebyla, to já už jsem bydlela v Mostě. Já jsem se do Mostu stěhovala v roce 62 a oni přijeli v roce 64. Oni si měli furt co povídat, a asi tam byli tejdén, víc ne.

T: Když se ta situace po válce uklidnila, organizovali se v Otvicích nějak Němci?

D: Ne, ne, tam vůbec nic takovýho nebylo, ani mezi sebou, nic, nic. Tam se rodiny postupně stěhovali. Jedna rodina do východního Německa, jejich syn byl nějaký vysoký důstojník u vojáků ve východním Německu, nějaký Fišerovi, no tak ty on si tam jakoby vzal, ale jinak ti ostatní, co si žádali, ti šli všichni postupně na západ.

T: A jak se rodiče naučili česky?

D: Oni se moc nenaučili. Maminka spíš jenom, když potřebovala něco v obchodě, aby věděla, jak se to jmenuje, ale tatínek ne, ten byl na tohle nějaký tvrděj.

T: A jak s ním komunikovali v práci?

D: Tam byli chlapi, který uměli německy a oni mu dělali tlumočníka a on měl mistra, jmenoval se Tausingr a ten byl Němec. My jsme se taky divili, že ho udělali parťákem, když se moc nemohl domluvit, ale oni ho potřebovali, on stavěl tzv angličáky, takový ty křížovatky, to jsem slyšela i v rádiu – četa pana Manna se má dostavit tam a tam, lidi mu to překládali a on to dirigoval jako Němec, ale brali ho, oni ho měli strašně rádi.

T: A báli se mezi sebou mluvit německy potom?

D: Ne, to se normálně bavili.

T: A tatínek, když se vrátil z kriminálu angažoval se nějak politicky?

D: Ne, on se neangažoval ani za Německa, jeho politika vůbec nezajímala, on vždycky říkal: já na takový blbosti nemám čas. To on vůbec, jeho máma to spíš dělala, ta byla v nějaký tý německý straně kdysi, ale v jaký to nevím, ona byla vůbec taková, ta se angažovala i v Německu, ona psala i britský královně, ona chodila i na Červenej hrádek, tam byli taky nějaký to fóny (?), ona tam chodila i pro nějaký věci pro děti, ona byla taková dost výřečná asi. Ale to jsem vám neřekla, ta tátova předposlední sestra, ta celá rodina se v Otvicích zastřelili. V tom 45. Když přišli Rusové, těsně, než tam přišli, tak se celá rodina zastřelili, oni zapálili i stodolu, oni tam měli koně. Oni se báli Rusů. Oni měli dost velké statek a měli tam takovýho, jak se stará o ty koně, a ten jim měl údajně říct, počkejte až přijdou Rusové, ty vám daj! A oni dostali strach a manžel tý má tety, tátovy sestry celou rodinu zastřelil včetně dětí, tak potom táta tam šel, lidi říkali tam hoří, a babička chtěla jít taky a táta jí říkal ne, ty tam nepujdeš, a říkal to si neumíte představit, jakej to byl pohled, nejdřív prej všechny opil, tam se válely flašky prej a leželi tam přes sebe, ta táty sestra a děti a ten Arnošt, manžel napřed zastřelil koně, svoje rodiče a pak celou svojí rodinu, táta říkal: to byl pohled, na tohle do smrti nezapomenu. Takže se zastřelili celá rodina, 17 lidí, v Otvicích maj hrob, ale ten už je srovnanej teďko. Teda 15 jich bylo, dva byli Rusové, který tady projížděli, ten transport, a oni nebyli v rakvích, oni je tam naházeli na sebe a dali na ně vápno a zahrnuli a hotovo a dva ty Rusové tam s nima taky byli.

T: A dá se poznat, že tam byl hrob?

D: No už je tam jinej pomník, někdo to zabral. Táta se o to staral o ty hroby, ale pak když umřel, tak to tam zanikalo a pak to už někdo zabral.

T: A staral se tatínek taky o hroby jiných Němců, který byli odsunutí?

D: Ano, taky, taky, on to udržoval všechno on tam sekal trávu, já jsem s nim jezdila jako holka, jezdili jsme na klopce pro škváru a to jsme pak sypaly na ty hroby a na cestu.

T: Takže vy víte, kde to je.

D: Ano, ale když už pak nebyl, tak to upadalo, on se o to strašně staral.

T: Myslíte si, že ta rodina byla nějak politicky aktivní, že měla takovej strach?

D: Ne, nebyla, on jim ho nahnal, jmenoval se Mikuláš, já ho neznala, ale říkala máma, že Mikuláš jim nahnal strach, že říkal počkejte až přijdou Rusové, ty vám daj! Něco moje máma říkala, že se proslýchalo, že snad jedna sestra od toho mého strejdy tety, měl bejt na tohohle Mikuláše nějak vošklivej nebo co, ví bůh jak to bylo, co se stalo. Bylo to hrozný, přišel o tu sestru taky..

T: A jak se sestra jmenovala?

D: Agnesa.

T: Povídal vám tatínek o předválečným životě?

D: Jo, ale to bylo takový útržkovitý, ona ta doba taky pro ně asi nebyla nic moc, byla strašná chudoba. Ale pamatuju si, e mě maminka vyprávěla, že její tatínek, ten se narodil v roce 1865 a on přišel brzy o maminku, byl napůl sirotek a jeho tatínek se znovu oženil s nějakou ženskou a ona na něj byla strašně zlá, na toho mého dědečka, a nechce se mi věřit, ale maminka tvrdila, že je to pravda, že prej můj dědeček jako dítě, jako kluk chodil v zimě bos, a furt běhal a že prej když chtěl bruslit, tak si na nohy přivazoval nějaký dřívka a takhle jako bruslil, a strašně zažíval hlad, velkej hlad, protože ona byla prej hrozně zlá ta macecha, a on prej se snažil, jak lidi dávaj na okna něco vychladit, tak se snažil to shodit, aby se vůbec najed, byla hrozně zlá, měla taky děti, a když ležela v nemocnici, jak se říká na smrtelný posteli, tak přesto, že byla tak zlá na něj, tak on tam za ní chodil ten muj děda, a ona prej mu říkala: no kdybych neměla tebe, tak sem nikdo nepřijde, a já jsem říkala, proč tam za ní chodil, když byla tak zlá, a on prej už byl takovej, měl soucit s ní. On vyrůstal v hrozný bídě. Moje maminka ty měli baráček, pole, oni si drželi prase, kozy, husy, takže bída tam v tý době nebyla, když moje máma byla jako dítě. Ale z tátovy strany to bylo horší, tím jak brzy přišli o toho tátu. Táta byl chudák, když není živitel, tak je to špatný. Prý si chtěla vzít život, prý vlítla do rybníka v Otvicích, babička. No a to taky tatínek vyprávěl, že chodili na nějaký zábavy a maminka taky někdy zašla, a on říkal: no jednou jsme tam taky takhle byli a o tu mojí mámu se tam začal zajímat nějaký chlapík, tak jsem na to tak koukal a říkal jsem tak to ne, tak jsem šel k mámě a řek jsem: myslím, že je nejvyšší čas, takhle se podíval na hodiny, je nejvyšší čas, aby jsi šla domu. Ona se na něj podívala a řekla: máš pravdu Franto, já už jdu. Ona ho poslechla na slovo. Co Franta řek, to platilo. Ale on byl hodně zodpovědný můj táta, hodně, fakt.

T: A vy máte národnost německou, měla jste s tím někdy problémy?

D: Ne, to jsem neměla nikdy, to si nepamatuju nic takovýho. Dneska už se to nepozná, že máte jinou národnost, mluvíte, jako každěj druhej, možná v tom 45. nebo 46, ale pak už ne.

T: Máte vy ve svých přátelských kruzích nějaké Němce?

D: Měla jsem kamarádku, ta bydlela v Chomutově, bohužel už taky zemřela, je to tři roky, nějaká Rosemarie, potom s Doris Bittnerovou, ale ty se odstěhovali, ty šli taky na tu žádost do Německa, ale jinak se stýkáme český kamarádi, žádný problém vůbec.

T: A mluvíte s někým tím vaším dialektem?

D: Ono už není s kým. Ty mladý to neumí a tady už nikdo nezůstal. A s tou Rosemari jsme se bavili česky. To už jsme nemluvily německy, to je automatický. A řekla bych, že už jsem taky hodně zapomněla. Tím, že nemáte žádnou konverzaci s Němcema, tak pak máte problémy.

T: Vy nekoukáte na německou televizi?

D: To koukáme, to my máme, jo. Když přijedu do východního Německa a začnu brebentit, tak oni poznají, že nejsem, oni mají jiný dialekt, a někdy řeknou, já vy umíte dobře německy a já řeknu, no já jsem Němka.

T: A vaše dcera umí německy?

D: Ta uměla, dokud tady s náma tady maminka bydlela. Protože ta s ní mluvila, tak to už uměla docela pěkně. Jenže babička už dlouho není, ona takhle rozumí něco, ale s mluvením už je to horší, to už hodně zapomněla, hodně.

T: Takže jako rodiče jste mluvili česky?

D: To my vyčetla moje sestřenice v Německu, a říkala, proč jste s tou Olí nemluvili taky německy, no ona se taky s ní nemohla domluvit, tenkrát, když tady byla, tak tu byl Tomáš a ten se s ní domlouval anglicky, ale teď už se snaží s tou němčinou jsem zjistila. Maminka zemřela v 82. a tatínek v 67. to už je hodně let a celou tu dobu, pokud nejdete na návštěvu, tak s nikým nemluvíte. Jenom česky.

T: Rodiče po té válce v Otvicích měli nějaké přátele?

D: Jo, Němci mezi sebou se takhle navštěvovali. Jednak tam byli příbuzný a jednak přátelé.

T: A když někdo přijel z Německa a byl to Otvičák, přišel se podívat?

D: To se sešli chlapi třeba jenom v hospodě. Jinak ne.

T: A že by někdo přišel za tatínkem a řekl: vy jste nám udržoval hrob.

D: To ne, to ne. Jenom jedna rodina, ta měla dvě holky, ty byly hodně mladý, ty se s mýma rodičema nemohli scházet, ty byly hodně mladý, a ta jedna holka ta se kamarádila s mojí sestřenicí, já mám tady sestřenici v druhý řadě, a ta měla taky holku Aničku a ty dvě se kamarádily, a tyhle ty se odstěhovali do Německa a když sem přijeli a ona prej za dva roky říkala: je ten bensín, ten tady tak smrdí, a ona říkala, taková káča, ona je dva roky v Německu a dělá, jakože neumí česky! Já jsem prej měla takovej vztek, říkala, na co si ona hraje? Já jsem říkala: to víš, to jsou takový lidi. Najednou z ní byla asi Němka, nebo já nevím. No dobře byla Němka, ale narodila se tady. Asi dělala důležitou, co naděláte, takový lidi jsou.

T: A u vás v rodině, to tak nebylo? Že byste měli dojem, že strýcové, najednou třeba toho má víc, že jsou něco lepšího?

D: Ne, ne, to vůbec ne, i když se měli na západě líp, všicki tam maj baráky krásný, ale nikdy nám nedávali najevo, že jsou něco víc.

T: A ti sourozenci neměli pocit, že když se jim teď daří líp a ten tatínek se tak strašně staral o tu rodinu, nemysleli, že jsou mu něco dlužní, to je asi špatné slovo, ale třeba poslali balík, nebo něco takového na přilepšenou, že jsou teď na tom západě.

D: Ne, můj tatínek zásadně od nikoho nic nechtěl, vždycky, když se o tom mluvilo, tak říkal, já nechci, aby jste mi něco posílali, já nic nepotřebuju, všechno, co potřebuju mám. Akorát, když strejda přijel, tak to jo, to něco přivez, když tady dvakrát byli, ale nikdy jinak nechtěl nic. A já říkala: vždyť si jim pomoh, a on říkal: to nevadí, to byla vlastně moje povinnost se o ty sourozence postarat, když ten táta nebyl, ale já od nikoho nic nechci. A když lidem pomáhal, tak nikdy nic nechtěl.

T: A když strejda něco přivezl, bylo to ze západu, jak to lidi vnímali?

D: Mýmu tatínkovi udělalo největší radost víte co?

T: Cigarety!

D: Protože byl silnej kuřák a tady to nebylo. A když psali co by chtěli, on říkal já nic nepotřebuju, ale jestli mi chceš udělat radost, on někde četl, že tam existují nějaký dlouhý špičky a on mu jí přivez. A ta byla takhle dlouhá! A on jí vzal a šel s tím do hospody a všichni koukali jako blbý, a on říkal: ty z toho byli úplně na mrtvici a ty mladý kluci prej: prodejte nám to! Ne, ne, to jsem dostal od mýho bráchy, a s tím chodil, to bylo jediný z čeho měl hroznou radost. Já bych řekla, že byl strašně skromnej. Byl na to zvyklej celej život, že se musel uskromnit, tak to šlo s nim celej život. A když chtěl někomu udělat radost, tak by bejval dal poslední košili. Tam tenkrát onemocněla paní Ottová, to byli taky Němci, dostala černej kašel myslím, a byla v Ústí v nemocnici a tam jí řekli, že až pujde domů, aby pořád jedla jabka, a můj tatínek chodil paběrkovat, to měl takovou tyč s háčky a když bylo pole už sklizený, tak on šel a vždycky něco zůstane a šel paběrkovat. Takže my jsme měli vždycky hrušky a jabka, to bylo normálníl. No a pak přišel ten její muž a táta říkal, to není problém, já ty jabka mám, já ti je dám. Tak vždycky přišel s taškou a táta mu je dal, ta mu byla vděčná až do aleluja. A potom chodila a nechávala nám vajíčka, ne zadarmo, ale domácí vajíčka. On byl hrozně dobrosrdečnej. Maminka taková nebyla, ale tatínek by svlíknul poslední košili.

T: A tyhle ty příběhy o vašich rodičích, před válkou a po válce, povídala jste si o tom s dcerou?

D: Taky. Taky jsme jí to říkali, bůhví jestli si to pamatuje.

T: A kolik jí bylo, když jste jí to říkali?

D: To už byla dospělejší, kolikrát se přišlo na nějaký takovýhle téma. Ale, že bysme o tom furt mluvili, to zase ne.

T: A to byla náhoda?

D: jo, vždycky se něco vyskytlo, že jsme se k tomu tématu dostali, tak jsme řekli, děda tohle, babička tak, prababička, ale že bysme nad tím furt dumali, to ne, to jsme se nebavili. A tahle generace už o to tolik nestála. I když je jí dneska už taky 50. Jako když jsem chtěla něco Tomášovi povídat, tak říkal: babi prosím tě to bylo tenkrát! To nebyl zájem. Teď už udělal školu a je to něco jinýho. Teď už shání všechno možný.

T: A že byste si sedli třeba nad fotkama a vyprávěli příběhy?

D: Jo, jo, tak to jo. To oni se třeba někdy zeptaj, tak člověk řekne, co ví, ale jinak...

T: A máte nějaké fotografie?

D: Jéžiš, já mám fotek! Po svých rodičích taky, všechny příbuzný. To je stoh, to je hrozný, já i říkám, co oni s tím budou dělat, oni to vyhodí určitě. Já jsem všechny fotky schovávala, kdo byl z příbuzenstva, ale oni už o to tolik zájem nemají. Oni už jsou jiní, než my jsme byli.

T: V čem?

D: Já nevím, jak bych to řekla. Oni o tyhle starý věci, co byly, oni moc nemusej, oni žijou už v jiným světě, my jsme byli jinak vychovaní, jak jsou dneska ty děti, tak o tom radši vůbec už nemluvit.

T: Jako že nemaj zájem o povídání rodičů nebo prarodičů?

D: No, no, to už ne. Já jsem přesvědčená, že rodiče s nima nekomunikujou o těchle věcech, co bylo, protože my ještě ve škole, leccos nám říkali, i co se týče výchovy, ohleduplnosti vůči lidem, vůči starým lidem. Ty děti to dneska neznají. Jim, když něco řeknete, to máte slyšet, jakou dostanete odpověď. To je až neuvěřitelný.

T: Vy jste určitě měli ve škole dějepis, mluvilo se tam o té poválečné době?

D: Tak tam se vyzdvihoval furt ten komunismus, takže se furt mluvilo o Rusku, a ty nás osvobodili a těm jsme vděční a na Němce se furt nadávalo, to nebylo nic hezkýho, že zavinili válku, to jsme všichni věděli, že jo.

T: A neměla jste s tím problém, že máte rodiče Němce a teď se na ně furt nadává?

D: N abych řekla pravdu bylo to pro mě takový trochu divný, oni zase mluvěj o tom, ale nemluvěj, jak na druhý straně to bylo, tu opravdovou pravdu, jak ten život postupně šel a jak se všechno vyvíjelo, s tím jsme nic neudělali, ale oni nám vtloukali do hlavy hlavně ten komunismus.

T: A doma jste s rodičema o tom nemluvila, mami oni říkají ve škole to a to?

D: Ale jo, to jsem třeba řekla, ale oni říkali, to víš, oni vám pravdu neřeknou, to víš, oni to posuzujou jednostranně, co jim vyhovuje, my jsme jako děti věděli svý od rodičů a nebo i to jsme slyšeli a viděli a jinak s tím nic neuděláte.

T: A vyprávěl třeba vaší dceři dědeček nebo babička, vaše maminka?

D: Ne, to ne. Akorát Tomáš teď do Olí vždycky a ona: prosím tě dej mi už pokoj, už si s tím protivej, jo, jak mele a hučí, ale na druhou stranu, já si s ním docela popovídám, protože on na to má takovej názor, já takovej, tak spolu ta komunikujeme. Dost si spolu popovídáme s Tomášem, on si toho dost naštudoval a má teď už takový pravdivý názory na všechno, umí to porovnat.

T: Kromě vnuka vyprávěla jste ještě někomu svoje vzpomínky, byl někdo s kým jste si mohla povídat?

D: Víte, oni lidi nejsou třeba ochotný to poslouchat, každý má svůj názor, já všechny kamarádky co mám, tak to jsou všechno Češi, a některý mají taky špatný zkušenosti s Němcema samozřejmě, takže se jim o tom třeba nechce ani moc mluvit. Nebudeme o tom diskutovat, stejně to nemá cenu, nebudeme si dělat nějaký problémy, protože každej má svoji pravdu, když to tak vezmete. Takže já se s nima o tomhle vůbec nebavím. Bavíme se oběžných věcech, který nás tíží. A že bysme měli nějaký problémy mezi sebou z tohoto hlediska, že jeden je Němec a jeden Čech, to ne.

T: A vědí o vás, že jste Němka?

D: To vědí, to víte, že jo! Já to nezapírám a oni mě takovou berou a říkaj o tom se dneska nebudeme už bavit, ty jsi prostě taková a jestli jsi Němka, nebo taková, to je přece úplně jedno. To dneska nikdo neřeší, ani že by mi to někdo naznačil. Mám kamarádku v Chomutově, to už je letitý a hezkej vztah máme, ale ona je komunistka, a obhazuje ten komunismus, ale jen v určitých věcech. (následuje hovor o komunismu, co, že to všechno nebylo ideální, ale taky ne úplně špatný) Já jsem nikdy ve straně nebyla a nebudu a řekla bych, že to ublížilo českému národu, ale že by se to mezi náma nějak projevovalo, to vůbec ne.

T: A co podle vás dneska není ideálního?

D: Komunisti byli schopní to ukočírovat, kriminalitu a zlodějnu, nebo jenom ty řidiči, když to vidíte v televizi, buď tam jsou drogy, nebo řídí opilý, to za komunistů nebylo, to si musíme přiznat, oni to uměli ukočírovat, asi to lidi potřebujou, aby je někdo držel zkrátka v těhle věcech, samozřejmě jiný věci o tom nebudeme mluvit, lidi nemohli jezdit do ciziny, dneska nikdo neutíká, každý může jet kam chce a každej se rád vrátí, ale tenkrát to bylo takhle, a to jsou věci, který člověka štvou, vezměte si starej člověk, aby se bál vyjít ven, včera o tom zase mluvili, přepadávají na ulici za poledne starýho člověka, kterej chodí o berli, zraní toho člověka jenom pro pár korun, protože to jsou feťáci, to nebylo a to jsou věci, který nás, jako starší lidi, strašně mrzí, že se to děje a vy nemáte žádný zastání, všichni se o tom bavíme, my starší, že se nám nelíbí, že to nikdo neumí ukočírovat tohleto, a vezměte si ty děti, když jim něco řeknete, že dělají špatně, těch jmen co dostanete. Dneska už radši mlčím, nemá to zapotřebí, aby mi nějaký smrkáč tohle říkal, a rodiče, taky u nich nemáte zastání, ta výchova, vždycky říkáme, jak ten národ jednou bude vypadat, to mě na tom režimu hodně vadí, že se o tohle nikdo nezajímá, ty nahoře mají jiný starosti, a to přece jenom za toho komunismu takhle nebylo, ty uměli správně potrestat, vezměte si jaký jsou dneska tresty, odsedí si půlku a je na volný noze, a dřív museli makat, žádný že měli fešáckej kriminál, to neexistovalo, já když jsem dělal u těch Báňských staveb, tak v té době, ještě jsem nebyla vdaná, tak tam jezdili muklové, tam dělali, bylo to oplocený a museli makat, zadarmo nedostali nic, a co dneska, ještě si tam vystudujou, mají televizi, maj všechno, to dřív nebylo, a co je potom za kriminál? (následuje hovor o účtě ke stáří, že se ve škole neučí jak se chovat ke starším lidem, že si

dovolí i na učitele a dřív byl učitel někdo a dneska jsou na ně drzí a sprostý, moc tenhle režim pustil uzdu a jednou se to všechno vrátí)

T: Po roce 1989 se zintenzivnil kontak s příbuznými v Německu?

D: No byli jsme u tý setřenice a bratrance, ale ty druhý, ty strejdové, to už vesměs byli starý, ty už umírali, ale oni i třeba ty bratrance, kteří byli starší než já, ty už třeba taky nebyli, u toho strejdy, že jsme byli a pak u toho bratrance a u tý sestřenice na západě, to jsme byli asi třikrát to jo, ale jinak jako není už kdo.

T: Takže už si ani nepíšete?

D: My si voláme. Taky bych se ráda sešla s tou sestřenicí, co mám na východě, ale na ně vůbec kontakt nemám, s nima si dopisovala moje maminka s tou tetou, nebo bratrem, ale jinak mezi náma mladejma žádný kontakt nebyl, říkám, my bysme se nepoznali, protože jsme se rozešli, když nám bylo 4 nebo 5, je to škoda, takovejch příbuznejch.

Rozhovor s dcerou

T: Prosíme o váš životní příběh od začátku do teď.

D: Narodila jsem se 7. 3. 1966 v Mostě, maminka byla rozvedená, neměla děti, vzala si tatínka, kterej měl děti dvě, vyrůstala jsem v Mostě, na dětství vzpomínám ráda, pak přišlo období, babička s dědou, který bydleli v Otvicích, tak děda umřel, tak jsme se museli přestěhovat do většího bytu, rodiče dostali byt tady v Jirkově a přistěhovala se k nám babička, protože už byla stará, takže jsme bydleli všichni čtyři, s babičkou to bylo všelijaký, protože já jsem v té době neuměla německy, takže to bylo těžký, moc jsme se nedomluvily, ale pak jsem se naučila, jenže to byla jiná němčina, byla to ta hantýrka, to já jsem netušila a pak když jsme se dostali do Německa na dovolenou, tam když jsem mluvila, tak mi bylo divný proč mi jako nerozuměj, takže jsem zjistila, že ta němčina je jiná a vzpomínám na to, že i když babička neuměla pořádně německy, tak jsme rády spolu zpívaly, babička uměla asi dvě písničky česky, ale šišlala je a já z toho měla vždycky strašnou srandu, ale na to ráda vzpomínám, babička potom umřela a s tou němčinou to šlo z kopce, protože nebylo s kým mluvit. Takže já jsem rozuměla, ale nechtěla jsem mluvit, protože jsem věděla, že se domluví špatně. Pak, když jsme přijeli z Německa z dovolený, tak mě bylo nějakých 14 let, no a já jsem si potom namluvila bývalýho manžela, vdala jsem se, měla jsem s nim dvě děti, pak jsme se rozvedli, a já jsem potom obě děti vychovávala sama, nebylo to jednoduchý, protože oni oba študovali, šli na průmyslovku, pak oba na vysokou, takže jsem to táhla sama, je pravda, že mi hodně pomáhali rodiče, bez nich bych to asi nedala, no a oba vystudovali, oba jsou samostatný, já dneska žiju sama a relativně mi nic nechybí, kromě teda zdraví, ale jako můžu kam chci, můžu si dovolit co chci, protože už nemám žádný závazky, mimo to, že člověk pomůže dětem, ale oni nemaj děti, takže po mě nic moc nechtěj i peněz maj dost, oba mají partnery, takže je to v pohodě, teď se teším až budu mít ty vnoučata, furt mě to nebralo, a teď jsme zjistily s dcerou, že už jí asi začínaj bít hodiny a mě taky (smích). (následuje hovor o pletení svetrů, syn, že děti nechce, ale nevěsta chce, musí si to rozmyslet, zeť taky nechce, je mladej, nehrne se do toho, zatím nespěchaj, tak uvidíme)

T: Jezdili jste za prarodiči do Otvic?

D: My jsme za nima jezdili každou středu a sobotu, když jsem byla menší, tak jsem to tak moc nevnímala, potom trochu, protože rodiče dělali ve stejném podniku a byl problém, kam mě dát, takže jsem asi dvakrát byla v Otvicích na prázdninách, kde mě hlídali asi tejdén, jenže já jsem si to neužila, protože jsem se s nima nedomluvila a jediná výhoda byla, že vedle bydlela sestřenice maminky a oni mluvili česky, tak já jsem trávila celej den u nich a k babičce jsem se chodila akorát vyspat a najíst.

T: Jak tedy ten váš vztah s prarodiči vypadal?

D: Moc ne, já jsem tam jezdila, měla jsem je ráda, ale neměli jsme takovej vztah, jako maj moje děti s mejma rodičema, protože jsme se nedomluvili a když jsem říkala, co říkala babička, tak mamka mi to překládala a u nás doma se německy nikdy nemluvilo a to i Tomáš vždycky říkal: proč s tebou babička nemluvila? Já nevím, já nevím.

T: Vy jste chodila do základní školy v Mostě a potom?

D: Do deseti let a pak jsem chodila tady v Jirkově na stejnou školu, na kterou chodila i maminka a potom jsem dělala přijímačky, dělala jsem chemickou školu, pak jsem odešla, protože se mi tam nelíbilo, no a pak honem, už bylo všechno obsazený, no a nakonec jsem se vyučila prodavačkou, a rodiče mi říkali proč jsem nešla na ekonomku, ne prostě takhle to nakonec dopadlo, můj bejvalej muž se chtěl rychle osamostatnit, protože to doma nefungovalo, ale mě doma nic nechybělo, já sem domu peníze nemusela dávat, já jsem nic nepotřebovala, jenže člověk je zamilovanéj hloupej, stejně se chceme vzít, tak on si pak zažádal o byt a já jsem se pak vdala brzo, takže abych si dodělala školu, nad tím se už nepřemýšlela, nebyl čas. Já jsem nikde školu nepotřebovala, kam jsem nastoupila, pak jsem dělala v Globusu hodně vysoko, ale nepotřebovala jsem to prostě. Pak jsem nastoupila do Tesca, tam dělám personalistku, zase tu školu nepotřebuju, když jste schopná, tak školu po vás nechtěj, dva až tři měsíce jsem se zaučovala na školení v Globusu, byla jsem furt v práci, zkušenost jsem získala, ale pak jsem se začala rozvádět, tak jsem si říkala, takhle to nejde, a odešla jsem a na dobu jejich střední školy, jsem šla k soukromníkovi prodávat džíny a až potom jsem se vrátila do toho marketu (následuje hovor, že manžel nefungoval, děti byli hodný, poslouchali, nikdy neřešila cigarety, alkohol).

T: Co víte o životě vaší babičky a dědečka?

D: No tak oni občas vypráví, občas tady sedíme a pusou otevřenou, ale je pravda, že já jsem se o to nikdy moc nezajímala, když to srovnám s mým klukem, ten ze začátku taky: Němci, no Němci, a když si měl vybrat jazyk, tak říkal no německy se teda učit nebudu, no pak šel a vejšku a úplně se změnil a začal studovat to, co ho vyloženě baví, no a dneska furt mluví německy, anglicky už neumí, i když si udělal státnice, my jsme ho dali na rok pomaturitního, protože se napoprvé nedostal na vejšku. Vystudoval filozofickou fakultu a má tam tu historii, v tom se našel.

T: A co víte o životě svojí babičky a svého dědečka?

D: No moc toho nevím, vím, že děda měl spoustu sourozenců a praděda, když umřel, tak děda si dal za povinnost, že babičce pomůže, a že dokavad nevychová poslední dítě, tak se neožení, a mě vždycky přišlo k smíchu, že chodil s babičkou řadu let a když jí požádal o ruku, tak ona řekla, že si to musí rozmyslet, takže vím, že on byl dřív a já si ho tak i pamatuju, když jsme tam přijížděli on tam seděl na takový malý židličce a pořád něco dělal a vím, že tam chodili ty

chlap z práce a tam si vždycky povídali a já tomu nerozuměla, a vždycky když někdo potřeboval pomoci, tak přišel za ním, babička byla doma, ta do práce nikdy nechodila.

T: I po tom 45.?

D: To nevím, to si nepamatuju, ale vím, že byla doma a do práce nechodila. No a pak, že děda, když byl v nějakém tom lágru, tak šel domů tou hroznou cestou a přišel s krvavejma nohama, prej ani boty neměl, tak to jsem si říkala, to muselo bejt příšerný, občas jsem se něco dověděla, ale nebylo to tolik.

T: A to jenom z příběhů od maminky?

D: Ano, od maminky

T: Díky té jazykové bariéře?

D: no, nikdy jsem si k babičce nemohla sednout, aby mi ona něco vyprávěla. Maminka říkala, že jí vždycky pomáhali, když něco potřebovala pro mě. Víím, že oni hodný byli, ale ta bariéra tam prostě byla. Ráda jsem je měla, ale asi jinak, než když jste s někým denodenně.

T: Jak jste to jako dítě vnímala, že ti prarodiče mluví jiným jazykem?

D: Mě to trápilo, vždycky děti říkali ve škole, já jsem byl u babičky a já jsem z toho byla taková nešťastná, že si s nima nemůžu popovídat.

T: A jak vám to vysvětlila maminka, že nemluvíte stejným jazykem?

D: To já už nevím. Já jsem věděla, že jsou to Němci a já se s nima nedomluvim, protože jsem Češka, tak jsem to asi brala.

T: Neměla jste s tím problém říct, moje babička je Němka, nedivili se lidi?

D: Ne, ne, nedivili, protože ty Otvice jsou tady vedle a tam se vědělo, že jsou skoro samý Němci.

T: Takže se to tady vědělo v těch 60. nebo 70 letech?

D: Hm, hm, neměla jsem problém nikdy s tím.

T: Ptala jste se proč máte tolik příbuzných jinde?

D: No, maminka, když vyprávěla, tak jsem věděla od ní, že museli, že jsou všichni tam, já jsem je vlastně neznala, znala jsem akorát jednoho strejdu, kterej byl od babičky a potom jednoho bratrance, a potom, když už jsem byla velká, tak sestřenici a to byli tři lidičky od mamky a jiný jsem neznala, tak oni sami se taky neznali že jo.

T: A ty kontakty s těmi třemi lidmi vypadaly jak?

D: Ty taky mluvili německy, ale když jsme byli u toho strejdy, tak jsme se tak trošku domluvili, mě se tam strašně líbilo, protože to byl jinej svět v tu dobu, ale abych tam zůstala,

to ne, naši mě ještě přemlouvali na hranicích, jestli si to nechci rozmyslet, že bysme se mohli mít lepší, tak ne, já chci domů, domů. Já bych se třeba těch dětí neptala, ale oni na mě ten ohled vzali. Je pravda, že jsem to pak často slyšela, když jsem se rozváděla a peněz bylo málo, tatka mi říkal, buď zticha, mohla si se mít dobře. I když se mi tam líbilo, to bylo, když jste přijeli z Německa do Chebu, to bylo jako když přijedete k cikánům na barák, to byla katastrofa, ale přesto jsem chtěla domů. Já jsem měla strach z toho, že se nedomluvim na úřadech, naši vždycky říkali, to se naučíš a já jsem z toho měla strašnou obavu, protože jsem věděla, že tak dobře neumím, abych mohla s někým plyně mluvit někde na úřadu, já tam budu za blbečka, vám se to říká, vy umíte oba německy, ale já ne. A to si ještě pamatuju, když jsem byla v pubertě, tak mě naši strašně hlídali a když jsem šla někam na diskotéku, tak táta tam někoho poslal, aby mě hlídal nebo sám stál za závěsem a táta byl tenkrát někde v mototechně a kolem mě se tam začal motat kluk, opravdu hekej chlap, mě bylo asi 15 a jemu asi o deset víc a tatka říkal: my ti s ním dovolíme chodit, přesto, e já jsem ještě žádnýho kluka neměla (smích) Takže furt mě chtěli na něco nalákat, ale to se jim nepovedlo. Pak jsem přijeli zpátky, pak jsme tam jeli, když už jsem měla Tomáše. To jsme byli u toho bratrance mamčinýho a to už jsme se moc nedomluvili, já už jsem ačala zapomínat, oni měli syna a s tím jsem se taky nemohla bavit, ale líbilo se mi tam. Pak jsem poznala mamčinu sestřenicí, která přijela sem, a to jsem se s ní taky nemohla bavit, jak jsem chtěla, to se s ní bavil náš Tomáš, protože ona uměla anglicky a Tomáš v tu dobu taky, takže oni šprechtili a my jsme jenom koukali. A od té doby už jsme nikoho neviděli, oni už jsou starý, už se sem nedostanou a naši taky, to bych musela jet s nima. A já už to nedám, protože jsem nemocná, takže oni už se neuvíděj.

T: A co se vám tam tak líbilo, co bylo jiné, lepší?

D: Za prvé, když mi bylo 15, šli jsme do ulic, ulice plný lidí, všude samý světlo, tady, když jste vyšla, tak jste si neviděla ani na špičky, ticho, tma, jinej svět, tam se všude lidi bavili, pro mě to bylo něco novýho a moc se mi to líbilo, kor jako mladý holce. Když jsme vlezli do krámu, byly tam věci, který tady jsem neznala, tady když jste chtěla něco koupit, tak jste musela jít na den horníků a stoupnout si tam už v 5 hodin ráno, než otevrou, aby jste dotala věci, který byli z Tuzexu.

T: Co jste si přivezla?

D: Pamatuju si, že jsme měli úplně narvaný auto, a přijeli jsme na hranice a všechno ven, a my jsme to všechno horko těžko nandali do toho auta a ted to zase dávat, takže jsme byli našťvaný, že nás buzerujou. Tam bylo od všeho něco.

T: Co na to říkali sousedi?

D: To nevím, akorát já jsem říkala chceme jet do Německa, ale zase nás nepustili, a když nás pustili, tak každej říkal ty se máš, ale já jsem měla kamarádky, asi dvě, který měly tety v Německu, tak ty tam taky jezdili, měli magiče, to co jsme neměli tak ony měly, nosili do školy žvejkačky, takže my jsme jim tiše záviděli, že to maj.

T: A vy sama jste někdy přemýšlel o emigraci?

D: Já na to... já jsem asi takovej ten strom, kterej nepřesadíte, já už jako mladá měla strach a v tomhleto je moje holka po mě, ona říká, že ona by taky nemohla. Já si těžko zvykám na nový věci. A abych šla a nechala tady naše, to nikdy. To buď všichni, nebo nikdo. A pak taky

to mluvení. Dokavad jsem byla v tom Globusu, tak to ještě šlo, tam je fůra Němců, takže takovýty základní věci, tam jsem s nima mluvila, ale pokud by na mě chtěl někdo něco odbornýho, tak to by jsem se nečapala. Ale je pravda, že na Mallorce před 4 lety jsem se taky domluvila.

T: A ve škole jste na němčinu vůbec nenarazila?

D: My jsme měli jenom ruštinu.

T: A jak se k tomu dostal váš syn?

D: Já jsem dětem nikdy nic nevymlouvala, to co chtěli, takže on si šel za tím, co ho bavilo.

T: A jak k tomuhle tématu došel?

D: Já ani nevím, pak najednou byl jak posedlej, babičky se něco ptal a pak, že bude mít diplomovou práci o těch Němcích, on nevěděl co natu diplomku a asi myslel, že babička mu taky s něčím pomůže. Teď jel na kongres do Norimberku a já říkám domluvíš se a on úplně v pohodě. Takže si volaj a jsou v kontaktu. A když chce holku naštvat, tak jí pošle smsku a napíše jí to německy.

T: Pokusil se najít ty vysídlené příbuzné v Německu a zkontaktovat je?

D: To asi ne, on říkal, že si udělal ten rodokmen, tenkrát říkal, že kdyby jeli do Německa, že chce jet s nima a když tady byla ta sestřenice tak si s ní notoval a říkal, já bych se tety zeptal ještě na tohle a na tohle, takže on se tenkrát těšil a furt chtěl, aby jsme tam jeli.

T: Při jakých příležitostech vám maminka vyprávěla ty příběhy o prarodičích?

D: Různě se vzpomínalo na mládí, jak to bylo, take se vždycky zabrousilo do toho dětství, jak to vlastně bylo, ty děti jsou dneska jiný, no a rodiče začali vyprávět, jak to bylo za nich a tak jsme se dostali k nějakým informacím. Maminka na tom byla líp než táta, takže se to porovnávalo. Tatínek, aby se ta rodina uživila, tak musel třeba chodit krást slepice, to maminka nikdy nemusela, tím, že děda fářal a vydělával hodně peněz, no a maminka vyprávěl, že chodila oblečená nejlíp z těch dětí, co tam byly, kdež to tatínek nosil boty, který zůstali po nějakej sestřenicích, bratranců, byla to chudá rodina.

T: Jak to vypadalo, když ti vaši příbuzní přijeli sem?

D: Povídalo e a já jsem seděla a ničemu jsem nerozuměla, když jsem seděla vedle maminky nebo tatínka, tak mi něco přeložili, ne pořád, občas jsem se něco dozvěděla, a v tu dobu, kdy jsem uměla, jsem jim rozuměla, ale to nebylo právě moc, takže já jsem to proseděla a nevěděla jsem vůbec, která bije.

T: Hrál v rodině nějakou roli, že vaši rodiče jsou každý jiného etnického původu?

D: Ne, já jsem nikdy nic takovýho nezaznamenala, naopak babička s dědou od mamky měli tatínka rádi a oni byli šťastní, e si s ním můžou povídat, on německy uměl.

T: A odkud uměl?

D: On měl víc německejch škol, než českých, on chodil někde v Duchcově, on není tady otaď, on říkal, že měl vždycky problémy s pravopisem, on měl snad jen dvě třídy český, jinak německý, no a dědeček s babičkou, protože měli prvního zetě, kterej neuměl a je to trápilo, to byl Čech z Otovic, takže oni byli šťatsní, že se domluvěj a on tam jezdil za nima a měli se fakt rádi. Já si sama neumím představit, že bych přivedla domů partnera, kterej se nedomluví s rodinou. (následuje hovor, děti se narodili a když byla těhotná s druhým manžel začal zahýbat, když porodila tak se dali zase dohromady, ale po deseti letech se to rozpadlo)

T: A děti se někdy ptaly na ty německé předky samy?

D: Oni to věděly až když se tady o tom povídalo, ale nikdy se nevyptávaly.

T: A bylo to u nějaký speciální příležitosti?

D: U nás se vypráví dost často, my sem přijdem na víkendy, to sem chodíme furt, dáme si kafe a povídáme u stolu, takže někdy to takovýhle téma bylo, že se vyprávělo.

T: Vytahují se u toho povídání někdy fotky?

D: Taky občas se to stalo, ale vždycky to bylo z iniciativy Tomáše, já jsem ty fotky znala z mládí, protože ty fotky tu byly... fotky strašný (smích) tam vidíte 50ti letou ženskou se šátkem na hlavě, já bych se šátkem dneska nevyšla (smích).

T: A kým Otvicím máte nějaký vztah?

D: Vztah asi ne, jezdili jsme tam na hřbitov, ale vztah asi ne, já jsem tam ani neměla kamarády.

T: A rozdíl mezi Mostem a Jirkovem?

D: Z Mostu se mi nechtělo, protože tam jsem měla kamarády, takže jsem z toho byla špatná, najednou mě vytrhnou a daj mě jinam, a tady jsem byla nešťastná, protože jsem tady nikoho neznala a já jsem měla problémy se seznamovat, místo toho, abych šla ven a seznámila se s dětmi, tak jsem koukala z okna, začla jsem chodit do školy a pak už to bylo dobrý, ale nechtělo se mi sem. (následuje hovor, že maminka chtěla zpátky do Mostu, ale byt byl špatnej, tak zůstali tady) Já to beru tak, že spíš ke mě patří Jirkov. Tady jsem dýl a každej mě tady zná.

T: Nemění se tady to osazenstvo obyvatelstva?

D: Tady jsou ti lidi, co byli, akorát zestárli, jinak jsou furt stejný.

T: Ve škole při historii, po roce 45, viděla jste nějaký rozpor?

D: Já jsem moc informací neměla, já jsem ani moc nemohla nějak porovnávat, já jsem tyhle informace v tu dobu ještě od rodičů neměla (co se týká situace Němci-Češi-odsun Němců), až spíš pak ten Tomáš, ale dřív vůbec.

T: A ani pocitřově? Oni o těch Němcích, tak špatně mluví, já mám prarodiče Němce?

D: To já už si nepamatuju, jak jsem to vnímala tenkrát. Já jsem prostě věděla, že babička a děda jsou hodný a jinak jsem to neřešila. Všude jste slyšela, že nás osvobodil Sovětský svaz, ty byli supr a nejlepší a tak jsme to všichni brali.

T: A jaký písničky jste si s babičkou zpívala?

D: Šla Nanyňka do zelí, a ona vždycky: Šla Nanyňka do selí a takhle šišlala jo, a jednou jsme byly spolu sami dvě, protože naši odjeli jednou v životě na dovolenou beze mě, a byli jsme tady spolu a já jí vždycky říkala: Babi pojď budeme zpívat, to jsem jí dokázala říct, a pak jsme začly zpívat a jak ona šišlala, tak já jsem se mohla strhat a ona se zase smála tomu, jak já se směju (smích).

T: A jak jste říkala, že jste byli v tom západním Německu, kde jste promluvila německy a zjistila, že ta němčina je jiná, kde to přesně bylo?

D: V Dusseldorfu, no a tam v tom městě fůra aut, každý jiný, tady jste potkala tak akorát trabanta a dálnice, tři pruhy, no svět úplně jinej, moc se mi to líbilo, ale zůstat tam, to ne, a to jsem tady nikoho neměla, naši si mysleli, že ty tady někoho máš, ale já jsem měla strach, že se nedomluvim a kam půjdu do školy a do práce, já se nedomluvim, rodiče měli práci zajištěnou, ale já chtěla domu.

T: A to by jim zajistili ti příbuzní?

D: Ano, a táta, protože dělal, to co dělal, tak tam by po něm šáhli všema deseti. Pak bylo bídně a náš Tomáš říká: Mami, jak si tohle mohla udělat, víš jak bysme se měli?! A já, mě je to jedno (smích)

T: Maminka říkala, že jste si dopisovali, chodili nějaký balíčky?

D: Ne, ne, to mě bylo vždycky líto s těma mejma kamarádkama, protože ony dostávaly balíčky a já nikdy. Je pravda, že v tom Dusseldorfu jsme byli jenom jednou, a to samý já jsem byla u toho bratrance jednou, naši pak tam jeli ještě jednou, ale jinak ne. Oni taky byli hodně starý, strejda s tetou, už asi i v tom to bylo. Ono je to ani nenapadlo, když jsme tam byli, tak nám dali, ale to je jako dneska, nějakýho starýho člověka nenapadne posílat třicetiletýmu člověku balíček. To z Ruska jsem dostávala, každý jsme si dopisovali s nákou Ruskou, dostávali jsme pohledy, panenky, já jsem posílala tam a dostávala jsem taky.

T: A byly taky nějaký jiný příběhy? Mě v těch příbězích dominuje ta bída.

D: To slyšíme furt, oni to porovnávají, byla chudoba, ale lidi k sobě měli blíž, což je logický, protože bylo po válce, ale dneska je to jiný, furt to srovnávají, jak jsou ty děti nevychovaný a maj všecko, dost často to říkaj, což s nima souhlasim, moje děti byly vychovaný, že nic není zadarmo.

T: Mluvilo se třeba víc o tom, že byl ten dědeček v lágru?

D: Já ani nevím, občas na to narazíme, vím, že to bylo hrozný, jednou jsem šla na film o koncentráku a já si na toho dědu vzpomněla (následuje hovor o filmu, kdo tam hrál, a že si

uvědomila, že to vlastně takhle bylo, když to vidíte, dojde vám to) Lidi byli pak nemocný, když se vrátili, ale víc si nepamatuju.

T: A nebyl to takovej impuls, že byste šáhla po nějaký knize a chtěla si o tom něco přečíst?

D: Ne, jednak nebyl čas a mě ta historie nikdy moc nebavila, Tomáš ten tohle žere, ale já moc ne. A děda taky strašně čet a hlavně historii, tak říkáme, že Tomáš je celej po dědovi.

T: Mě pořád zajímají ty příběhy o odsunu, o vašich domech...

D: O tom mamka vyprávěla, že jim všechno vzali, ale jinak..

T: A ukázala vám ten dům?

D: Myslím, že jo, ale já si to už nepamatuju, dneska nevim, kde to je.

T: A neříkalo se u vás, protože jsme Němci musíme se chovat tak a tak, aby si na nás neukazovali?

D: Ne, to ne, naopak, mamka je sice Němka, ale já jsem nikdy neměla pocit, že je Němka, u nás se tohle neřešilo, sice jsme měli babičku a dědu Němce, ale my jsme byli Češi. Akorát jsem mamku obdivovala, že píše dobře česky, pravopis.

T: Napadla vás někdy otázka odkud se vaši prarodiče vzali v Česku, když jsou Němci?

D: Ne, nikdy, oni tam prostě bydlej a hotovo, protože jich tam byla celá vesnice, mě to nikdy nezajímalo, kde se vyloupli.

T: Když tady babička s váma bydlela, poslouchala německý rádio, nebo TV?

D: Poslouchala, oni doma TV neměli, ale měli rádio, takovýto starý a děda taky poslouchal, ale když už babička byla tady, tak už měla ráda klid, na TV se nekoukala, ona špatně viděla a rádio si nepamatuju, že by poslouchala.

T: A maminka si nepouštěla německou TV?

D: Mamka si jí pouští do dneška, oni koukaj na německý programy a hlavně na ty šlágry, a kdyby neměla německý stanice, tak by umřela.

T: A vy jste na to s nima nekoukala?

D: Jako dítě jo, ale já jsem tomu nerozuměla, a písničky taky.

T: A vám se to líbí?

D: Jako nevadí mi to,

T: A když jste jezdila do Otovic, přišlo vám, že ta domácnost je jiná, než česká?

D: Jenom, že se tam mluvilo německy, německý knížky a obrázky jak ty lidi věří, tak to bylo v němčině, nic českého jste tam nenašla. Ale mě to nepřišlo zvláštní.

T: Nevařilo se tam jinak, nebo něco, co by se vymykalo realitě venku? Vánoce?

D: Ne, ne, to ne. Vánoce já jsem tam nezažila, Vánoce jsme měli v Mostě a tam jsme jeli na nějaký svátek, ale není nic jiného. Nejvíc si o tom popovídáte s Tomášem. To bylo taky, byl na průmyslovce a přines z němčiny pětku, přišel za dva dny, pětku, přišel třetí den, pětku, tak jsem byla v té škole a prý že je to katastrofa, tak jsem mu řekla, že bude chodit k babičce na doučování, tak ho babička začla doučovat a ne třičtvrtě hodiny jako ve škole, ale hodinu a půl, dvě hodiny do něj hustila, přišel domu a říkal, už nikdy k babičce nejdu! No a nakonec měl dvojku na vysvědčení. Možná proto pak tu němčinu nechtěl, měl k tomu odpor díky tomuhle doučování (smích)

Přichází babička

T: Máme na vás ještě jednu otázku. Proč jste nemluvila německy s dcerou?

D: Já vám ani nemůžu odpovědět, to bylo tak automatický, jsme v Čechách, mluvíme česky, i moji rodiče mi to říkali, tatínek s ní šel na procházku, a říkal, tak jsem dopad, ona mi nerozumí, já jí nerozumím, byl z toho nešťatsnej, protože to bylo jediný vnouče, ale já nevím to přišlo tak automaticky, furt jsme mluvili česky a ni mě nedošlo, měla bych jí naučit německy, aby se domluvila

Do hovoru vstupuje dcera: přítom v těch rodinách, kde jsou cizinci, mluví všema těma jazykama, ale u nás to tak nebylo, jenom čeština

Babička: Já nevím, mě to nějak nenutilo

Dcera: Kdežto já jsem si s dědou neřekla jediný slovo, s babičkou potom jo, když tady bydlela

Babička: No to jo, to si pak brebentila, no a babička pak umřela a už to spadlo do starých kolejí

T: A vaše maminka nikdy nepracovala po 45.?

D: Ne, tatínek to nikdy nechtěl. Říkal musíš zůstat doma, holka chodí do školy, a když přijde ze školy, tak aby to nebylo dítě ulice, on vydělával slušně, takže nás uživil, ona byla vyučená švadlena, ale těžko mohla někam jít, protože by se nedomluvila pořádně a on chtěl, aby byla, aby když přijde z práce, aby měl taky svoje jídlo každý den, na to on byl dost háklivej, a když už maminka by mohla dělat jenom sezoně někde u zemědělců, protože měli to pole.

T: A v 50.- 60. letech nebyl tlak, aby chodila do práce?

D: Ne, vůbec, ono už jí bylo v 60. tím roce 57 let.

T: Ale nedostávala žádný důchod?

D: Ne, ani korunu, ani když byl tatínek zavřenej v tom Staliňáku, takže se dá říct, e nás živila babička s dědou, potom dostávala vdovskej důchod po tatínkovi, no a prarodiče ti odcházeli v 47 protože byli antifašisti, díky tomu si mohli vézt 50kg, jinak se chodilo asi s 30ti kilama.

T: A kdo tam v těch Otvicích zůstal?

D: Maminky bratr Josef a ten v Otvicích zemřel, a teta zůstala sama a vychovávala vnuka, syn padnul ve válce, dcera byla nepovedená a ta měla za svobodna dítě a to byl můj bratranec a on vyrůstal u svý tety. A ten se potom oženil se Slovenkou a šli na Slovensko a ona tady zůstala sama, a nakonec barák prodala a šla za nima na to Slovensko a je pochovaná tam. A on tady.

T: A ještě někdo tady zůstal jste říkala?

D: Od mýho tatínka jeho sestry dcera, moje sestřenice, rodiče zůstali v Německu a ona se tady vdala, on to byl původem Slovák, ale žil tady, no a zůstala tady. Ona je o 14 let starší než já, je jí 90

T: Takže jí v konci války bylo 18 let

D: Jo, jo a ta říkala, že když sem přišli Rusové, že jí začali honit až na půdu a chtěli jí znásilnit a když jí zvednul sukni, tak ona vypustila zlýho ducha a ten byl tak smradlavěj a on utíkal pryč, a to jí prý zachránilo, jinak by měla dítě s Rusem.

T: A vy jste nechali rodiče pohřbit v Otvicích?

D: Oba byli v Otvicích, ale protože ten hrob byl kremační, tak jsme ho zrušili a nechali jsme udělat novej pomník a přestěhovali jsme to sem do Jirkova, abysme to měli při ruce. Ale toho strejdu, toho tam ještě máme v Otvicích

(následuje hovor o Tomášovi, že chtěl koupit pomník po Němci, že rád chodil na hřbitov a fotil to)

D: A tam je jeden pomník, tam jsou všichni sourozenci mýho dědečka z tátovy strany, jeho táta, a všichni ti sourozenci tam jsou a všechno je to čitelný, tak to když viděl, tak říkal: já to koupim, on je jak blázen, on by kupoval pomníky, už jste to viděli?!

T: Já se vrátím k jazyku. Co cítíte k němčině a co cítíte k češtině?

D: Já vám to řeknu na rovinu, já bych nikdy nezapřela svojí národnost, já jsem Němka, já jsem rodilá Němka a tou už zůstanu.

T: A z čeho to pramení, že máte národnost německou?

D: No rodiče byli Němci, já jsem se narodila německým rodičům a zůstávám Němkou, jsem prostě Němka.

T: A co cítíte k tomu jazyku, k němčině?

D: Já nevím, jak bych se vyjádřila.

T: Znamená to emocionálně pro vás víc, než čeština?

D: To bych ani neřekla, já bych to dala na stejno.

T: A co je pro vás mateřština? Je tam rozdíl, nebo je to stejný?

D: Taky bych řekla, že je to nastejno. Já jako nikdy nezapřu, že bych se jako styděla, že jsem Němka, svůj původ nezapírám, já nemám proč zapírat. Můj tatínek vždycky říkal: Nezapomeň nikdy, že jsi Němka a nikdy se za svůj původ nemusíš stydět. A to tak ve mě zůstalo.

T: A nescházela vám ta němčina, když ubývala, rodiče už nebyli?

D: No mě to spíš chybí teďko, protože už mi dochází některý slova, protože za ty roky vám to vypadne, protože nemáte možnost s nikým komunikovat, tak to jo, ale jinak normální.

T: A váš manžel prý umí německy.

D: On uměl, on jezdil za mýma rodičema třeba i sám, oni mu rozuměli, i když to taky trochu lámal, on nemluvil nějak plynule, ale domluvil se, oni mu rozuměli a on rozuměl jim, ale teď už je to taky znát, protože maminka už tady není, on s ní taky mluvil.

Do hovoru vstoupí dcera: no ale ty občas mluvíš se sestřenicí po telefonu, ale on od té doby, co zemřela babička, tak nemluví, nemá s kým, takže o tuplem zapomněl

D: No dělá mu to už teď problémy a hůř slyší, a hodně zapomněl, dříve se domluvil, my víc koukáme na jejich písničkový pořady, to ho baví, to posloucháme, já třeba koukám na zprávy, ale on ne.

(a následuje hovor o Tomášovi, dcera vybízí babičku, aby vyprávěla jak ho doučovala, a že Tomáš pořád teď piluje němčinu a furt má v baťohe němčinu a furt se učí a jel do Norimberku a Markéta prej vůbec neumí, a že se schází s nějakou starou paní a chystá se do Prahy na velký setkání menšiny a má jet taky do Německa a na fb píše, že je Mann a ne Valtr, protože babička byla Mannová)

T: A jste ráda, že si k tomu Tomáš našel cestu?

D: Když budu upřímná, tak docela jo, dřív o tom nechtěl vůbec slyšet. Na veřejce pak změnil názor.

